

Antikvarisk konsekvensanalys avseende påverkan på riksintressena för kulturmiljön på grund av förslag till ny detaljplan för Konsthallen 1, 3 och 4, Djurgården i Stockholm

Bakgrund

Stockholms stads fastighetskontor planerar att bygga till Liljevalchs konsthall och staden har, efter att ha genomfört en arkitekttävling, tagit fram ett förslag till detaljplan för ändamålet. Detaljplanen, som omfattar såväl befintlig bebyggelse som den planerade nybyggnaden, var ute på samråd under våren 2015. I sitt samrådsyttrande (2015-04-15, beteckning 4021-7080-2015) efterlyser länsstyrelsen en utförligare redovisning av hur den föreslagna nybyggnaden kommer att påverka värdena hos riksintresset AB 115 (som regleras av 3 kap. 6 § miljöbalken) och Nationalstadsparken (som regleras av 4 kap 7 § miljöbalken) samt hur den omgivande kulturmiljön kommer att påverkas. Därför efterlyser man en antikvarisk konsekvensanalys. Denna handling har upprättats för att besvara länsstyrelsen frågor.

Underlag för konsekvensanalysen

Som underlag för konsekvensanalysen ligger:

- stadsbyggnadskontorets samrådshandling, bestående av utkast till planbeskrivning och förslag till plankarta (2015-02-17, S-Dp 2012-19480-54),
- perspektivvyer med fotomontage där det vinnande tävlingsförslaget, upprättade av Wingårdhs Arkitektkontor (2015-06-03),
- förhandskopia av gestaltningsprogrammet för Liljevalchs tillbyggnad (2015-06-25) och
- tillbyggnadsförslaget (tävlingsförslaget?) med mottot "Liten" (odaterat).

Som kunskapsunderlag för konsekvensanalysen ligger också boken *Alla tiders Stockholm - Riksintressen för kulturmiljövården*, monografi nr 246 utgiven av Stockholms stad, och *Handbok för kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap 6 § miljöbalken*, utgiven av Riksantikvarieämbetet 2014-06-23. Undertecknad har även utfört besök på platsen och läst in sig på områdets historiska bebyggelseutveckling.

Förutsättningar för konsekvensanalysen

I värdetexten för riksintresset *Stockholms innerstad med Djurgården* [AB 115] beskrivs bland annat "Nöjeslivets, samvarons och rekreativlivets byggnader och miljöer. Teatrar och konsertsalar, Gröna Lunds tivoli och andra nöjes-etablissemang. Anrika restauranger och värdshus, ordenshus och lokaler för olika sällskap, Skansen, Fåfängan, idrottsanläggningar, parker och flanörstråk. Djurgårdens bebyggelse och rekreativlandskap, med rötter i 1600-talets kungliga jaktpark." som ett av uttrycken för riksintresset. Södra Djurgården, som väl överensstämmer med ovanstående uttryck, är utpekad som en av riksintressets värdekärnor. Andra stockholmska särdrag som anges i värdetexten är "anpassningen till naturen, fronten mot vattenrummet och Stockholms inlopp", "vyerna från viktiga utsiktspunkter, blickfång och kontakten med vattnet", "stadssiluetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrkotornen och offentliga byggnader tillåtit höja sig över mängden" och "byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer".

För Nationalstadsparken anges i lagtexten (miljöbalken) att "Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Trots bestämmelsen i andra stycket får en åtgärd som innebär ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada i en nationalstadspark vidtas, om 1. åtgärden höjer parkens natur- och kulturvärden eller tillgodoser ett annat angeläget allmänt intresse, och 2. parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada."

Beskrivning av den föreslagna tillbyggnadens utformning och placering

Den föreslagna tillbyggnaden av konsthallen består av en från ursprungsbyggnaden, i huvudsak, fristående kub, vars exteriör består av slät, omålad betong. Taket utgörs av ljuslaterniner, medan de i övrigt släta fasaderna bryts upp av tätt placerade, infällda cirkclar av färgat glas. Tillbyggnadens takfotshöjd är densamma som på ursprungsbyggnaden. Därövanför sträcker sig lanterninerna högre upp, men når inte högre ännocken på ursprungsanläggningens gatufasad.

Tillbyggnaden är placerad sydväst om ursprungsbyggnaden, på den idag obebyggda mark som gränsar mot Falkenbergsgatan. Gatan har, med viss justering, funnits sedan tidigt 1800-tal och detsamma gäller för kvartersindelningen. Marken där byggnaden är tänkt att placeras har redan på 1800-talet varit bebyggd, men är idag alltså obebyggd.

Påverkan på värdena hos de båda riksintressena

Den tänkta funktionen hos den nya tillbyggnaden, vilken anges som "kulturändamål" i den föreslagna detaljplanen, stämmer väl med uttrycket för bebyggelseområdet i riksintresset AB 115:s värdetext. Funktionen hos den nya tillbyggnaden kommer snarare att förstärka än försvaga detta värde.

Fotomontagen med perspektivvyer visar att den byggnadsplacering och byggnadsvolym som den föreslagna detaljplanen medger, passar väl i förhållande till de särdrag som anges i riksintresset AB 115:s värdetext, det vill säga anpassningen till naturen, stadssiluetten och fronten mot vattnet. Här anser underskannad att värdet hos riksintresset förblir oförändrat.

Placeringen av tillbyggnaden, i förhållande till stadsstrukturen, överensstämmer med karaktären hos den befintliga kulturmiljön. Däremot finns det risk att fasaden hos det vinnande tävlingsförslaget, som på nära håll är lekfullt och detaljmässigt genomarbetat, på avstånd istället kan komma att upplevas som oartikulerad och kompakt, och därmed som alltför ensartad och monoton i förhållande till karaktären hos den omgivande bebyggelsen i området, vars gemensamma karaktärsdrag är en till övervägande del lekfull och varierad arkitektur till såväl färg som form. Risker för negativa påverkan på karaktären hos den omgivande kulturmiljön gäller framför allt från sjösidan. Det är möjligt att denna påverkan kan minskas genom den bebyggelse som planeras på den angränsande fastigheten Skeppsholmsviken 6, om den utformas som ett visuellt "raster" mot vattensidan. Hur bebyggelsen på den fastigheten ska utformas, regleras dock inte av den aktuella detaljplanen.

Ovanstående skadeanalys gäller för såväl riksintresset AB 115, som för riksintresset Nationalstadsparken. När det gäller Nationalstadsparken kan även tilläggas att platsen för Liljevalchs konsthall och den planerade tillbyggnaden redan idag består av hårdgjord stadsmark, varför byggnationen bedöms ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö.

Utlåtande om förslaget till ny detaljplan

Undertecknad bedömer att den föreslagna tillbyggnaden av Liljevalchs konsthall, så som den regleras i förslaget till ny detaljplan (S-Dp 2012-19480-54) är konsekvensneutral i förhållande till riksintressena Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115] och Nationalstadsparken.

Förhållandet till kulturmiljön vid bygglovsförfarandet

Tillbyggnaden, så som den är utformad i underlaget till detaljplanen, kommer att lägga en ny och för vår egen tid samtida årsring till det nöjes-, samvaro- och rekreationsområde som ligger inom kulturmiljön Södra Djurgården, vilket undertecknad ser som positivt. Det finns dock en risk att fasadutformningen, på avstånd, kan upplevas som oartikulerad och kompakt, i förhållande till karaktären hos den omgivande bebyggelsen i området. Därför anser undertecknad att denna aspekt bör belysas ytterligare i samband med en kommande bygglovsprocess. Detta, så att konsthallens nya tillbyggnad blir ett positivt tillskott, som berikar och förstärker den omgivande kulturmiljön.

Stockholm 2015-09-18

Vicki Wenander

Bebyggelseantikvarie och medlem i SPBA, Sveriges Praktiserande Byggnadsantikvarier
Sakkunnig kontrollant av kulturvärden - K enligt Boverkets föreskrift BSF 2011:15 KUL2,
certifikat nr. 1053-CFU-0755

Wenanders Byrå

Grevgatan 28
114 53 STOCKHOLM
www.wenanders.se
Tel. 070-614 14 55

Antikvarisk konsekvensanalys avseende påverkan på riksintressen för kulturmiljön på grund av
förslag till ny detaljplan för Konsthallen 1,3 och 4
Djurgårdgården i Stockholm

2015-09-18

Sida 4 av 4